

3 mart 2018-ci il

Sağlam ailə sağlam gələcək deməkdir

Azərbaycanda aparılan gender, ailə və demoqrafiya siyasəti müsbət nəticələr verir

Ailə dövlət içində kiçik dövlətdir deyiblər. Dövlətini idarə edilməsində, müəyyən qanunlar və tələblər olduğu kimi, ailənin də formalaşmasında və həyat nizamına uyğun yaşamasında müəyyən qaydalar vacib hesab olunur. İnsanın kamilləşməsində və onun şəxsiyyətə çevrilməsində ailənin rolu az əhəmiyyətə malik deyil. Uşaq ailədə aldığı tərbiyəyə görə cəmiyyətdə öz yerini əldə edə və qəbul edilə bilər. Azərbaycan dövlətinin diqqətində olan mühüm məsələlərdən biri də ailə institutunun möhkəmləndirilməsidir. Statistik məlumatlara görə, bu gün Azərbaycanda 2 milyon ailə vardır. Bu ailələrin sağlamlığı, xoşbəxtliyi, rahatlığı üçün dövlət və cəmiyyət məsuliyyət daşıyır. Azərbaycan xalqı hər zaman ailə dəyəri və layiqliyətini uca tutmuşdur və bu, bizim milli adət-ənənəmizdir. Hazırda Azərbaycan ailəsi dünyada ən yaxşı ailə modellərindən hesab olunur. Qəbul edilən qanunlar, imzalanan Prezident Fərmanları, Sərəncamları ailələrin daha xoşbəxt, firavan və təhlükəsiz yaşamasına hesablanır. Səbəbsiz yerə deyil ki, Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin müəllifi olduğu Konstitusiyamızın az qala üçdə iki hissəsi insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə, eləcə də onların sosial müdafiəsinə həsr olunub.

ötən il də bu yaşda dünyaya gələn uşaqların çoxu kənd yerlərinin payına düşüb.

Qanuna görə, Azərbaycanda nikah yaşı 18-dir. Lakin istisna hallarda nikah yaşının 1 ildən çox olmayaraq, azaldılmasına icazə verilə bilər və tərəflər 17 yaşında nikaha daxil ola bilərlər. 15 yaşlı qızın ailə qurması və ana olması qanunvericiliklə ziddiyyət təşkil edir. Buna baxmayaraq, ölkədə azyaşlı anaların sayı durmadan artır. Bu halların qarşısını almaq üçün iki istiqamətdə iş aparılmalıdır. Birinci, erkən nikahla bağlı aparılan işlərin gücləndirilməsi, ikinci isə ailələrlə sosial iş aparılmalıdır. Erkən nikah halları bütün regionlar üçün xarakterikdir. Hansısa rayonu və ya bölgəni bu ağırlıq məsələdə əsas sahə kimi qeyd etmək düzgün sayılmaz. Bunu regionlar üzrə aparılan araşdırmalara, stastik nəticələrdə təsdiqləyir. Belə ki, 2015-ci il də yalnız Şimal bölgəsi üzrə 12, Aran və Gəncəbasar zonası üzrə 13 faiz təşkil edirdisə, bu göstərici Cənub bölgəsində 10,5 faiz olub. Halbuki bəzi yazarlar erkən nikah hallarına daha çox Cənub bölgəsində rast gəlinməsi yazırlar. Bu baxımdan, demək olar ki, erkən nikah ümumi cəmiyyət üçün yerindən və əhatə dairəsindən asılı olmayaraq, rast gəlinən problemlərdəndir.

Sağlam həyat, gözəl gələcəyimiz naminə

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasi kursunu uğurla davam etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən gender, ailə və demoqrafiya sahəsində müsbət nəticələrin daha da genişləndirilməsi ilə bağlı yeni fərman və sərəncamlar imzalanmışdır. Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə, 2006-cı ildə bu sahədə vahid dövlət siyasətini həyata keçirən Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi yaradılmışdı. Bununla da, ailənin möhkəmləndirilməsi, qadın və uşaq hüquqlarının müdafiəsi ilə çevik idarəetmə mexanizmi yaradılmışdır. Azərbaycan Respublikasının "Gender bərabərliyinin təminatları", "Məişət zorakılığının qarşısının alınması haqqında" Qanunları hüquqların bərabər-

liyi istiqamətində atılmış ən uğurlu addımlardandır. Qəbul olunmuş bir sıra dövlət proqramları, o cümlədən, "Azərbaycan Respublikasında yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf", "Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyasının həyata keçirilməsi", "Azərbaycan gəncliyi", "Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı" dövlət proqramları, Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin səmərəliliyini artırmaq sahəsində Milli Fəaliyyət Proqramı və digər sərəncamlar hər bir vətəndaşımızın hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi, xüsusilə, qadın və uşaq hüquqlarının müdafiəsinin reallaşdırılması üçün bütün imkanlar yaradır. Ailə Məcəlləsinə edilən dəyişiklik əsasında qızlar və oğlanlar üçün nikah yaşı 18-ə qaldırılmışdır. Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsində yetkinlik yaşına çatmayan qızları nikaha daxil olmağa məcbur etməyə görə xüsusi maddə ilə məsuliyyət müəyyən edilmişdir. "Uşaqların icbari dispanserizasiyadan keçirilməsinə", "Ana və uşaqların sağlamlığının yaxşılaşdırılmasına" və bir sıra digər dövlət proqramları təsdiq edilmiş, eyni zamanda, tərəflərin nikahdan əvvəl məcburi tibbi müayinədən keçməsi ilə bağlı Ailə Məcəlləsinə edilən dəyişiklik isə həm ailələrimizin, həm də gələcək nəsillərin sağlamlığına xidmət edir. Prezidentin Sərəncamı ilə təsdiq edilən Gələcəyə Baxış İnkişaf Konsepsiyası və 2016-2030-cu illər üçün Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərindən irəli gələrək, ailə institutunun möhkəmləndirilməsi, gender bərabərliyinin təmin edilməsi, bütün sahələrdə qadınların və qızların imkanlarının genişləndirilməsi, uşaqların bütün sahələrdə hüquqlarının müdafiəsi üçün hədəflər müəyyən edilmişdir. Şübhəsiz ki, bütün bu kimi qərarlar sağlam həyat və gözəl gələcəyimiz naminə verilir.

Qismət İSMAYILOV

Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında KİV-lərin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim etmək üçün

Birmənalı şəkildə, demək olar ki, bu gün ölkəmizdə ailə institutunun orta qüvvəsi olan qadın böyük üstünlüklərə malikdir. Söz yox ki, idarəedici qüvvələr arasında qadınların söz sahibi olaraq, fəaliyyət göstərmələri təqdirəlayiq haldır. Azərbaycan qadınının həm beynəlxalq aləmdə, həm də ölkəmizdə əldə etdiyi uğurlar onlar üçün yaradılan geniş imkanlardan xəbər verir. Bu sahədə Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin fəaliyyətini, maarifləndirmə siyasətini, həyata keçirilən beynəlxalq layihələri xüsusi vurğulamaq lazımdır.

Azərbaycan 1995-ci ildə BMT-nin "Qadınlara Qarşı Ayrı-Seçkililiyin bütün növ formalarının ləğv edilməsi haqqında" Konvensiyasını ratifikasiya edib. 1979-cu ildə qəbul edilən, iki il sonra qüvvəyə minən Konvensiyanın digərindən fərqi ondadır ki, burada sadəcə cinsə görə fərqli yanaşmanın yox, qadınlara qarşı ayrı-seçkililiyin bütün formalarının ləğvi nəzərdə tutulub. Başqa sözlə, gender neytrallığı tələbinin əvəzinə, konvensiya qadınların bərabərsizliyinin saxlanılmasına xidmət edən hər hansı fəaliyyətə qadağa qoyub. 2001-ci ildə Azərbaycan ona aid Fakültativ Protokolu ratifikasiya edib. 1998-ci ildə Ümummilli Lider Heydər Əliyev təşəbbüsü ilə Qadın Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin - indiki Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması, "Azərbaycanda qadınların rolunun artırılmasına dair tədbirlər haqqında" sərəncamlar imzalayıb. 2000-ci ildə isə Ulu Öndər "Dövlət qadın siyasətinin həyata keçirilməsi haqqında" Fərman verib. Fərman bütün dövlət strukturlarında qadınların təmsil olunma faizinin yüksəldilməsini nəzərdə tutub. Nazirlik və idarələrdə gender siyasətinə məsul koordinatorlar-fokal mərkəzlər fəaliyyət göstərmiş. Eyni zamanda, 16 rayonun icra hakimiyyəti orqanlarının

tərkibində gender problemləri üzrə şöbələr yaradılıb.

2006-cı ildə "Gender bərabərliyinin təminatları haqqında" qanun qəbul edilib. Bu qanun Azərbaycanda cinsi mənsubiyyətə görə, hər cür ayrı-seçkililiyi qadağan edib və ölkənin hüquq təcürübəsində, ilk dəfə olaraq, bu qanunda ayrı-seçkilik anlayışı tətbiq olunub. Qanunda qeyd olunub ki, cinsi mənsubiyyətə görə, ayrı-seçkilik, seksual qısnamalar, cinsi mənsubiyyətə görə fərq qoyma, hansısa istisnalar və ya üstünlük verilməsi, cinsi mənsubiyyətə görə haqların sıxışdırılması və inkar edilməsidir. İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 60.1 maddəsində isə seksual qısnamaya məruz qalmış və öz idarə rəhbərindən şikayət etməsi işçiyə təzyiqlik göstərilməsini qadağan edən düzəlişlər edilib. Ədliyyə Nazirliyi bununla mübarizənin mütləq olması haqqında hakimlər, hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları və vəkillər üçün hazırlıq kursu təşkil edib.

Hazırda Azərbaycanda qadınlar dövlət və özünüidaretmə orqanlarında və özəl sektorda yüksək postlarda təmsil olunurlar. Parlamentin vitse-spikeri və Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyasının, Ailə, Qadın, Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin rəhbəri qadındır. Onların sırasına nazir müavinləri, MSK üzvləri, DSK sədrleri və bələdiyyə üzvləri olan qadınları da aid etmək olar. Bununla yanaşı, dövlətin güc strukturlarında çalışan, yüksək rütbəli rəhbər vəzifə sahibi olan, yüzlərlə qadın var. Qıssası, demək olar ki, Azərbaycanda aparılan gender, ailə və demoqrafiya siyasəti müsbət nəticələr verir.

Azərbaycanda gender balansının tarazlığı qorunur

Ailə modelinin formalaşmasında və inkişafında gənclərin fəallığı, xüsusilə vurğulanmalıdır. Yeni

gənclər sağlam ailə modelinin qurulmasında əsas vasitədir. Açıq və tam əminliklə demək olar ki, bu gün Azərbaycan gəncliyi cəmiyyətin inkişafında fəal sosial təbəqəyə çevrilib. Ölkə gəncləri demokratikləşmə prosesində fəal iştirak edir, mədəniyyət, incəsənət, elm və digər sahələrdə parlaq nailiyyətlər qazanır, dövlətçilik ənənələrini daim uca tutur və çoxşaxəli islahatların reallaşdırılmasında yaxından iştirak edirlər. Amma razılışmaq lazımdır ki, bəzən gənclər düşünmədən, əksər hallarda isə, valideynləri ilə məsləhətləşmədən addımlar atırlar ki, bu da sonda onların, ümumilikdə isə, cəmiyyət üçün problemlərin yaranmasına gətirib çıxarır. Bu gün ki, reallıqlara və üzə çıxan faktlara əsasən, demək olar ki, erkən nikaha daxil olmaq cəmiyyətimiz üçün problemlərdəndir. Məlum faktdır ki, erkən nikaha daxil olub, onun acı nəticələri ilə yaşayanlar az deyil. Bu cür evliliklərin sonu nadir halda xoşbəxtliklə bitə bilər, çox vaxt tərəflərin boşanması ilə nəticələnir. Ailə Məcəlləsinə görə, 18 yaşına çatmayan şəxsləri uşaq hesab edilir. Bu, həmçinin, "Uşaq Hüquqları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda da öz əksini tapıb. Toy şəhliyində 16-17 yaşlı bəy və ya qadınla uşaq olduğunu xatırlatsaq, nəinki onların, hətta valideynlərinin də ciddi qınağına tuş gələrik. "Qadınlara qarşı ayrı-seçkililiyin bütün formalarının ləğv edilməsi haqqında" Konvensiyanın 16.2-ci maddəsində "Uşağın nişanlanması və nikahı hüquqi qüvvəyə malik deyil" müddəası əks olunub. Dində də qızların erkən yaşda ərə verilməsi birmənalı qarşılanmır. Mövcud dini qaydalara görə, qız nikaha daxil olanaqədək təhsil almalı, ailə həyatına həm fiziki, həm də mənəvi hazır olmalıdır. Dövlət Statistik məlumatına görə, 2015-ci ildə Azərbaycanda 15-17 yaşlı analar tərəfindən 2943, 2017-ci ildə isə 3426 uşaq dünyaya gəlib. Əvvəlki illərdə olduğu kimi,